

megállapodás lényege nem az ebből származó kis haszon, hanem a megrendelők támogatása a bonyolult Internet-kapcsolat céljából.

Az újabb CD-ROM hibridek döntő többsége a felhasználóra bízta a szolgáltató és a böngésző megválasztását, és feltételezi, hogy a felhasználó gépén van Windows 95. Ez a fajta szabadság azonban teret engedhet a leleményes felhasználóknak, így a kiadók nagy technikai fejlesztések árán is teljes integrációra törekszenek.

A fejlesztések a felhasználó egyszerűen megoldható Internetre állását célozzák. Az online aktualizálással rendelkező bibliográfiai típusú CD-ROM-ok például egy, a letöltés befejeztét követő automatikus témafigyelési gombot működtető szolgáltatást vezettek be az aktualizált rekordok eléréséhez. Több, közeljövőben megjelenő CD-ROM gombjaival automatikusan terem kapcsolatot a releváns Web-hellyel. A Microsoft *Cinemanía 97* és *Encarta 97* CD-ROM-jai a cikkek szintjén olyan

gombokat tartalmaznak, amelyek a letöltéstől, illetve a Web-helyen bekövetkezett változástól függően megjelennek, illetve eltűnnek.

Jóllehet az eddig piacra került CD-ROM/online hibridek között is előfordulnak gyengén kidolgozott, a lehetőségeket kevésbé kiaknázó termékek, általánosságban elmondhatjuk, hogy a legtöbb termék az Internet felől nagy információ-többletet nyújt felhasználóinak. A vásárlók is látják, hogy ezek a kiadványok a piac egyéb újdonságaihoz képest is hatalmas technikai és tartalmi fejlődés eredményei. Így mind a kiadók, mind pedig a kereskedelem reménykedhetnek a CD-ROM/online hibridek eladásából származó bevételek növekedésében.

/COLE, J. O.: *Publishers' strategies for CD-ROM/Internet publishing.* = *EMedia Professional*, 1997. január, p. 63–72./

(Lengyel Monika)

A mikrofilmezés napjainkban is meghatározóan fontos állományvédelmi és -mentési eljárás

A 19. századi savas papírra nyomtatott dokumentumok állékonysága felettébb rövid idejű, mindössze 100–150 év, de az is csak akkor, ha optimálisak az őrzési körülmények. A szlovák tudományos könyvtárak állományának legalább 25%-a veszélyeztetett, 15%-a pedig szó szerint végveszélyben van. (Persze: sok más országban sem külön a helyzet.)

Az állományvédelem és az állománymentés sürgős voltát különféle külföldi példák nyomán a CASLIN (Czech and Slovak Information Network) igazgatótanácsa is belátta, s 1994 januárjában munkabizottságot hozott létre az ebbéli tennivalók megtervezésére, illetve annak a 200 ezer dolláros támogatásnak elosztására, amelyet a cseh és szlovák könyvtárak mikrográfiai berendezéseinek korszerűsítésére és kiegészítésére a Mellon-alapítvány biztosított.

A munkabizottságnak feladatai elvégzése közben meg kellett küzdenie a mikroformákat ellenző szakemberekkel, akik a „lesz még jobb és korszerűbb hordozó is” felkiáltással szerették volna „megfúrni” ezt a vállalkozást. A bizottsági álláspont a következő volt: A mikrofilm a jelenleg rendelkezésre álló eszközökből a legjobb, mivel előállításuk technikailag viszonylag egyszerű, s a vele kapcsolatos normatívák általános érvényűek, akár a felhasználható fajtákról, akár pedig e fajták felhasználási módjáról és tárolásáról legyen is szó. Külön

nösen az ezüstszelatin filmek használata kívánatos az állományvédelmi és -mentési munkák céljára. Továbbá az sem közömbös, hogy a mikrofilmek bibliográfiai leírásának alapjai is rendelkezésre állnak.

Ami pedig a jövő fejleményeit illeti, a bizottság az ellenzők számára a következőket szögezte le: „Több mint valószínű, hogy a mai mikrofilmeket a fejlődés során jelentkező új technikák minden nehézség nélkül tudják majd a maguk számára hasznosítani. Így hát közös törekvésünket semmi sem minősíti hiábavalónak a mikrofilm utáni korból.”

Időközben a mikrofilmezési akció megvalósításának filozófiája is kifejeződött. Ennek tengelyében az egyes könyvtárak egyedi programjai állnak. Ám ezeknek a programoknak egységes feltárási és bejelentési módszereket kell elfogadniuk, ui. enélkül nem lehet eleget tenni sem a belső követelményeknek, azoknak ti., amelyek tiltják a felvételek duplikálódását, sem pedig a nemzetközinek, amelyek elvárják, hogy Szlovákia is részt vegyen az állományvédelmi mikrofilmek európai nyilvántartó rendszerében az archív negatívok bibliográfiai adatainak közlése révén.

A túrócszentmártoni Szlovák Nemzeti Könyvtárnak egyfajta „primus inter pares” szerepköre lesz az akció lebonyolításában. Erre adottságai és könyvtárgyi felhatalmazásai teszik alkalmassá.

Nevezetesen az, hogy a legnagyobb szlovák könyvtár, húszéves tapasztalatai vannak a mikrofilmzésben, továbbá hogy törvény kötelezi az olyan koordinatív tennivalók végzésére, amelyek más könyvtárak feladatkörébe „nem férnek bele”.

/MÁTUŠ, P.: Prítomnosť a budúcnosť spolupráce v ochrane historických knižných fondov mikrofilmovaním. = *Knižnice a informácie*, 29. köt. 5. sz. 1997. p. 216–219./

(Futala Tibor)

Nemzeti program a szlovák és szlovák vonatkozású dokumentumok retrokonverziójára

A *Knižnice a informácie* c. szaklap 1997. évi 3. számának mellékleteként jelent meg a *szlovák és szlovák vonatkozású dokumentumok retrokonverziójának nemzeti programja*. Ez a tüzetes program abból indul ki, hogy a globális elektronikus könyvtár csak akkor lesz maradéktalanul globális, ha szerves összetevőként vesz részt benne a komplex szlovák elektronikus könyvtár. Ennek kiteljesült formáját kb. 10 év alatt lehet elérni, és a számítások szerint kb. 100 millió szlovák koronába kerül majd.

Tekintettel arra, hogy nemzeti érdekeltsgű anyagról van szó, a tőrócszentmártoni Szlovák Nemzeti Könyvtár elsődleges illetékessége a program megvalósításában több mint természetes. Ez annál is inkább így van, mivel keretében máris tekintélyes mennyiségű elektronikus bibliográfiai felvétel halmozódott fel.

A feladat nagyságáról az alábbi adatok tájékoztatnak:

1. Elektronikus formában (UNIMARC formátumban) máris rendelkezésre áll 970 ezer bibliográfiai felvétel, amelyből 130 ezer a könyvek, 120 ezer a speciális dokumentumok, és mintegy 750 ezer a cikkek feldolgozása nyomán keletkezett.

2. Hagyományos formában 4 millió 500 ezer bibliográfiai felvétel gyűlt össze. Ezek konvertálása viszonylag egyszerű. Az iménti mennyiségből 200 ezer könyv-, további 200 ezer speciális dokumentum-, és 4 millió 100 ezer cikksfelvétel.
3. Újonnan készítendő kb. 2 millió 500 ezer bibliográfiai leírás: 100 ezer könyvekről, további 100 ezer egyéb dokumentumokról, és 2 millió 300 ezer cikkekről.

A program fontossági sorrendet állapít meg az előrehaladásra. Ebben – természetesen – elsődlegességet a mindenkori kurrens termés elektronikus feldolgozása élvez, aztán a 20. századi termés retrokonvertálása következik, majd a korábbi századoké. Az egyes kategóriákon belül mindig a könyvek kerülnek először sorra.

/KOVAČKA, M.: Národný program retrokonverzie a konverzie generálnej bázy slovacikálnych bibliografických údajov a klasických slovacikálnych knižničných dokumentov. = *Knižnice a informácie*, 29. köt. 3. sz. 1997. melléklet 16 p./

(Futala Tibor)

A Szlovák Műszaki Könyvtár új neve: Szlovák Köztársasági Tudományos-Műszaki Információs Központ

A Szlovák Műszaki Könyvtár 1996. november 1-je óta szerepel a címben megadott néven. Ennek szlovák nyelvű eredetije: *Centrum vedecko-technických informácií Slovenskej republiky*, közhasználatú rövidítésben *CVTI SR*.

A névváltoztatást az ottani műszaki fejlesztési hivatal azért látta indokoltnak, mivel az intézmény a hagyományos könyvtári feladatok ellátásán kívül a szakirodalmi tájékoztatás feladatait is mindinkább el tudja látni.

Az országban az utóbbi években ismét növekedésnek indult a szakirodalom és a szakmai információ iránti kereslet, amit mi sem bizonyít jobban, minthogy az intézmény több mint 23 ezer beiratkozott olvasót szolgál ki hagyományos és nem hagyományos szolgáltatásokkal.

A használók OPAC-könyvkatalógus révén tájékozódhatnak az állományról, amelynek gyarapítása jelenleg a finanszírozási nehézségek miatt alig-alig felel meg a szükségleteknek. Jobb a helyzet a